

Εύρημα μοναδικό για τη μινωική αρχαιολογία - Μενδώνη: «Προτεραιότητα όλων μας είναι η προστασία του μνημείου»

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Οι ανασκαφικές έρευνες που είναι σε εξέλιξη στην κορυφή του λόφου Παπούρα, σε υψόμετρο 494μ. ΒΔ της κωμόπολης Καστελλίου και του υπό κατασκευή αεροδιαδρόμου, απέδωσαν μνημειακό αρχιτεκτονικό σύνολο, σε κυκλικό σχήμα, μοναδικό για την μινωική αρχαιολογία, διαμέτρου περίπου 48μ. καλύπτοντας επιφάνεια περίπου 1800τμ. Βρίσκεται στο πιο ψηλό σημείο του λόφου, σε τμήμα της κορυφής που είχε απαλλοτριωθεί για την τοποθέτηση Συστημάτων Επιτήρησης (ραντάρ) του νέου αερολιμένα.

Η μνημειώδης αυτή κατασκευή αποτελείται από 8 επάλληλους λιθόκτιστους δακτυλίους -μέσου πάχους 1,40μ., και μεγ. εκτιμώμενου σωζόμενου ύψος 1,7μ.- αναπτυγμένους σε διαφορετικά υψομετρικά επίπεδα. Οι δακτύλιοι διαμορφώνουν στο κέντρο ένα κυκλικό κτίσμα (ζώνη Α) διαμέτρου 15μ. με εκφορική δόμηση, το εσωτερικό του οποίου (διαμέτρου 9μ.) χωρίζεται σε 4 τεταρτημόρια. Η ζώνη Α περιβάλλεται από μία δεύτερη κύρια ζώνη (ζώνη Β, μεγ. πλάτους 6,9), στην οποία ακτινωτοί τοίχοι τέμνουν κάθετα τους δακτύλιους των χαμηλότερων επιπέδων διαμορφώνοντας μικρότερους χώρους. Με την πρόοδο της ανασκαφής αποκαλύπτεται μια σχεδόν δαιδαλώδης διάρθρωση, καθώς οι χώροι επικοινωνούν μεταξύ τους με στενά ανοίγματα. Στη ΝΔ και ΒΔ παρειά αποκαλύφθηκαν δύο πιθανές κύριες είσοδοι προς τις κεντρικές ζώνες.

Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη κατά την αυτοψία στο Καστέλι

Η κύρια περίοδος χρήσης φαίνεται πως ήταν μεταξύ (2000-1700π.Χ.), δηλαδή πιθανώς θεμελιώθηκε λίγο πριν ή στην αρχή της παλαιονακτορικής περιόδου (MMI – II), ενώ η παρουσία νεοανακτορικής κεραμικής στο στρώμα καταστροφής, δηλώνει ότι η χρήση του μνημείου συνεχίστηκε και την περίοδο των νέων ανακτόρων.

Προκειμένου να αξιολογηθεί το εύρημα και να προγραμματιστεί η συνέχεια του έργου της κατασκευής του αεροδρομίου, πραγματοποιήθηκε ευρεία σύσκεψη στο εργοτάξιο του υπό κατασκευή αεροδρομίου και αυτοψία στο λόφο με την συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων μερών υπό την **Υπουργό Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη** και τον Υφυπουργό Υποδομών και Μεταφορών Νίκο Ταχιάο. Κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, η Λίνα Μενδώνη τοποθετήθηκε με απόλυτη σαφήνεια ότι η

ανασκαφική έρευνα του ευρήματος πρέπει να συνεχιστεί, ώστε να μπορέσουν οι ανασκαφείς να το ερμηνεύσουν, και φυσικά να διασωθεί δεδομένης της μοναδικότητάς του. Όπως τόνισε η Υπουργός Πολιτισμού προφανώς το έργο της κατασκευής του αεροδρομίου πρέπει να συνεχιστεί απρόσκοπτα, αλλά και το εύρημα να προστατευθεί. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αναζήτηση άλλης κατάλληλης θέσης για την τοποθέτηση του ραντάρ. Οι δύο υπουργοί συμφώνησαν το αμέσως επόμενο διάστημα η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας θα εκπονήσει και θα καταθέσει στο ΥΠΠΟ νέα μελέτη για τη θέση του ραντάρ.

Με την ολοκλήρωση και της αυτοψίας η Υπουργός Πολιτισμού δήλωσε τα εξής: **«Πρόκειται για ένα μοναδικό εύρημα με εξαιρετικό ενδιαφέρον. Υπάρχουν λύσεις, ώστε το ολοκληρωθεί η αρχαιολογική έρευνα του μνημείου και το ίδιο να προστατευθεί απολύτως. Έχουμε εξαιρετικά καλή συνεργασία με το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών και με τον αρμόδιο Υφυπουργό Νίκο Ταχιάο. Ολοκληρώσαμε μια ευρεία σύσκεψη με παρόντες όλους τους εμπλεκόμενους -την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου και τις αρμόδιες Διευθύνσεις Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων από πλευράς ΥΠΠΟ, και τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Υποδομών, την Πολιτική Αεροπορία και τον ανάδοχο- και διενεργήσαμε κοινή αυτοψία στον αρχαιολογικό χώρο. Προτεραιότητα όλων μας είναι η προστασία του μνημείου, αυτού του μοναδικού ευρήματος. Όλοι κατανοούμε την σημασία και την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όλοι κατανοούμε το αναπτυξιακό μέγεθος του συγκεκριμένου έργου, το οποίο γίνεται στο Καστέλι. Το έργο του νέου αεροδρομίου μπορεί να προχωρήσει και οι αρχαιότητες να προστατευθούν, όπως πρέπει».**

Το μνημειακό αρχιτεκτονικό σύνολο που αποκαλύφθηκε στο Καστέλλι

Καθώς σε αυτή τη φάση η ανασκαφική έρευνα είναι ακόμη σε εξέλιξη, δεν είναι δυνατόν προς το παρόν να προσδιοριστεί η αρχική μορφή ή και το συνολικό ύψος της κατασκευής. Η στέγασή της κεντρικής ζώνης, όπως υποδεικνύει το εκφορικό σύστημα δόμησης, πιθανά ήταν είτε σε σχήμα κόλουρου κώνου, είτε και θολωτή. Οι δύο ζώνες Α και Β που σχηματίζουν οι ανώτεροι δακτύλιοι φαίνεται να αποτελούν την κύρια εστία δραστηριοτήτων. Η ποσότητα και το είδος των ευρημάτων, καθώς και η παρουσία μεγάλης ποσότητας ζωικών οστών, δεν υποδηλώνει -έως σήμερα- διαρκή οικιστική χρήση, αλλά πιθανόν περιοδική χρήση εν είδει τελετουργικών πιθανά δρώμενων, που αφορούσαν κατανάλωση τροφής, οίνου ίσως και προσφορών. Πρόκειται για το πρώτο μνημείο αυτού του τύπου που έχει εντοπιστεί και ανασκάπτεται στην Κρήτη. Το μέγεθος, η αρχιτεκτονική του διάρθρωση και η επιμελημένη κατασκευή προϋποθέτει σημαντική εργασία, εξειδικευμένη εμπειρία και μια ισχυρή κεντρική διοίκηση, που οργάνωσε την κατασκευή του. Το βέβαιο είναι ότι πρόκειται για κάποιου τύπου κοινοτικό κτήριο - ορόσημο για την ευρύτερη περιοχή της Πεδιάδας. Το γεγονός ότι η κατασκευή είναι μνημειακή και περίοπτη πιθανόν δείχνει τη σημασία της θέσης, αλλά και το εύρος του πληθυσμού που θα εξυπηρετούσε.

Η κάτοψη του μνημείου και η διάρθρωση των ζωνών και χώρων όπως έχει αποκαλυφθεί έως σήμερα αλλά και η όλη κατασκευή δεν έχει ακριβή παράλληλα με άλλα κτίσματα της ίδιας περιόδου στην Κρήτη αν και ως σχήμα δεν μας είναι

άγνωστο από αρχιτεκτονικά σύνολα της πρώιμης Εποχής του Χαλκού στην Εγγύς Ανατολή. Μπορεί ίσως να παραλληλιστεί με το ελλειπτικό MM κτήριο του Χαμαιζίου, καθώς και με το λεγόμενο κυκλικό πρωτοελλαδικό κυκλώπειο κτήριο της Τίρυνθας. Κατασκευαστικές ομοιότητες, ωστόσο, διαπιστώνονται και με τους λεγόμενους θολωτούς τάφους της προανακτορικής και παλαιοανακτορικής περιόδου της νότιας Κρήτης, στους οποίους ο κεντρικός χώρος έχει κατασκευασθεί με εκφορική δόμηση, ενώ η όλη κατασκευή παραπέμπει σε πρωτοελλαδικούς, αλλά και μεταγενέστερους τύμβους της κυρίως Ελλάδας ή και σε μεταγενέστερα κυκλικά ιερά π.χ. θεσμοφόρια.

Η ολοκλήρωση της ανασκαφικής έρευνας κρίνεται απαραίτητη, ώστε να διασαφηνιστεί ο χαρακτήρας του μνημείου και η σχέση του με τα οικιστικά και λατρευτικά κέντρα της ίδιας περιόδου στην περιοχή της Πεδιάδας. Η μνημειακότητα της κατασκευής, καθώς και το γεγονός ότι δεν έχει ανασκαφεί έως τώρα όμοιό του, το καθιστούν τοπόσημο του νέου Αερολιμένα του Ηρακλείου.

Οι ανασκαφικές έρευνες για την κατασκευή του Νέου Διεθνούς Αερολιμένα Ηρακλείου Κρήτης στο Καστέλλι του Δήμου Μινώα Πεδιάδος, καθώς και των οδών διασύνδεσής του με τους κύριους οδικούς άξονες της Περιφέρειας Ηρακλείου, διενεργούνται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου στο πλαίσιο Μνημονίου Συνεργασίας του Υπουργείου Πολιτισμού με το Υπουργείο Μεταφορών και Υποδομών και έχουν σωστικό χαρακτήρα. Στο πλαίσιο των εργασιών αυτών έχουν ήδη διερευνηθεί ανασκαφικά και έχουν παραδοθεί για την συνέχιση του έργου περισσότερες από 35 αρχαιολογικές θέσεις, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο.